

Eindverslag

Themagroep Identiteit / Pluriformiteit en Vieren

Een aanzet om te komen tot een toekomstbestendige PGA

deelnemers

Wijkgemeente De Bleek (VVG)

Wijkgemeente Grote Kerk

Wijkgemeente NOACH

Wijkgemeente Pniël

Rik van Soldt

Monica Schwarz

Arie van Houwelingen

Gerry Konijnenbelt

Ton van Manen

Erik Timmer

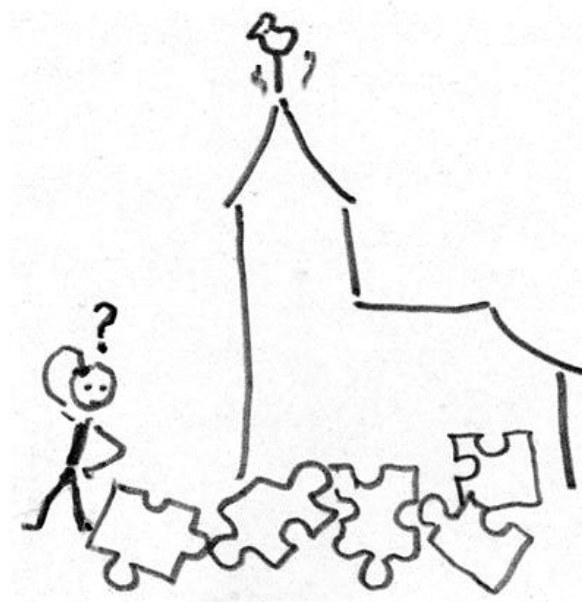
Henny van Marle

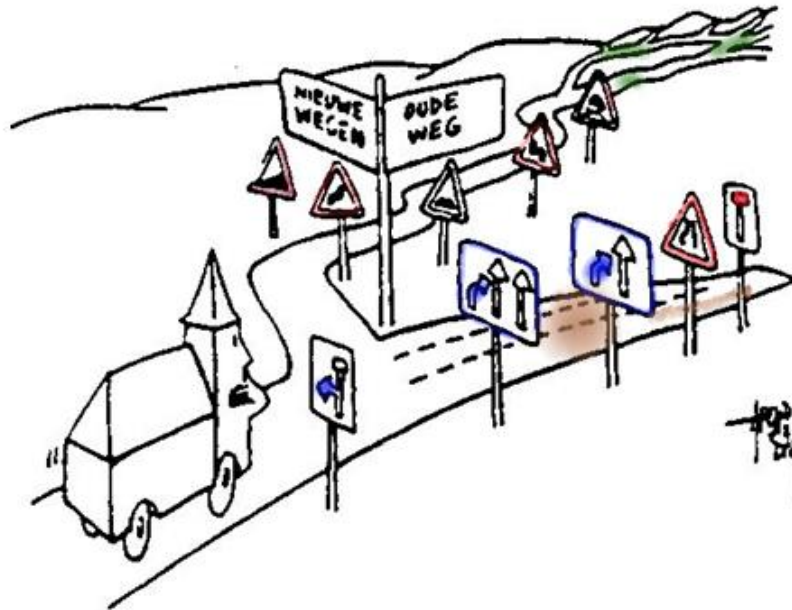

Motto

Waar mensen putten uit de
bronnen
van droom en werk'lijkheid,
daar is Gods toekomst al
begonnen
in onze levenstijd.

*uit een lied van Marijke de
Bruijne uit Eva's lied*

INHOUD

2

Opdracht aan de themagroep vanuit de Algemene Kerkenraad	p.	3
Inleiding	p.	3
Samenvatting	p.	4
1. Welke 'identiteiten' kunnen we onderscheiden en hoe verhouden die zich tot elkaar?	p.	6
Hoe doen we recht aan de kerkelijk verscheidenheid?	p.	7
2. Hoe werkt dat uit in de liturgie? Hebben we dan per 'identiteit' nog een eigen kerkdienst?	p.	10
3. Hoe werkt dat uit in kerkenwerk en pastoraat?	p.	14
4. Welke transitie op welke termijn is daarvoor nodig?	p.	17
5. Hoe omschrijven we de identiteit van de Protestantse Gemeente te Almelo?		
Wat staat er op ons visitekaartje?	p.	18
Tot besluit	p.	20

OPDRACHT AAN DE THEMAGROEP VANUIT DE AK

De volgende opdracht en vragen kregen we mee vanuit de Algemene Kerkenraad:

In de huidige Protestantse Gemeente Almelo (PGA) is de Algemene Kerkenraad (AK) verantwoordelijk 'voor het treffen van voorzieningen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, waar dat nodig is om recht te doen aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid.' Momenteel wordt dit geborgd door de verschillende wijkgemeenten die hun eigen identiteit bepalen en dat uitwerken in liturgie, pastoraat etc. In het kader van 'loslaten en opnieuw beginnen' verwachten we van de themagroep een open benadering en een frisse blik om ook andere concepten te bezien die zowel recht doen aan de pluriformiteit als aan gestelde kaders.

Vragen die kunnen helpen bij het gesprek zijn:

- Welke 'identiteiten' kunnen we onderscheiden en hoe verhouden die zich tot elkaar?
- Hoe doen we recht aan de kerkelijk verscheidenheid en hoe werkt dat uit in liturgie, pastoraat etc.?
- Hebben we dan per 'identiteit' nog een eigen kerkdienst?
- Wat kan worden samengevoegd, wat dient een eigen plek te behouden of te krijgen, hoe gaan we dat organiseren?
- Welke transitie op welke termijn is daarvoor nodig?
- En hoe omschrijven we de identiteit van de Protestantse Gemeente te Almelo als geheel, met andere woorden wat staat er op ons visitekaartje?

INLEIDING

De opdracht van de AK was voor onze werkgroep niet eenvoudig. Want het begrip identiteit is tamelijk abstract. Wat bepaalt nu eigenlijk je identiteit? Vaak ontlenen we die aan uiterlijke dingen, maar onze eigenlijke identiteit ziet dieper. Het was een worsteling om die diepere laag te vinden.

Aan de ene kant beseften wij dat we als wijkgemeenten veel gemeen hebben en op elkaar lijken, en tegelijkertijd zijn er verschillen. Het bleek niet eenvoudig uit het spoor te komen dat je gewend bent en om op een nieuwe manier te kijken.

Wat ons geholpen heeft, is elkaar te vertellen hoe onze geloofs-identiteit gevormd is. Voor niemand van ons was dat een rechte route over de snelweg, maar het was (en blijft) een zoektocht langs vele kleine weggetjes.

Het besef dat wij daarin allemaal verschillend zijn en daarnaast ook dingen delen, heeft ons op het spoor van dit voorstel gebracht. Het is voor ons iets van dat 'lonkende perspectief' en tegelijkertijd merken we ook in onze groep dat loslaten niet gemakkelijk is.

Opnieuw beginnen vraagt om durf, openheid, vertrouwen. Wij hebben gemerkt dat dat niet gemakkelijk is en niet vanzelf gaat. Maar wij zien de noodzaak in van verandering én we verlangen naar een nieuw, inspirerend begin. Wij hopen dat dat ook anderen in de PGA mag

helpen om te oefenen in openheid en vertrouwen. Want wij hopen dat dit proces van Loslaten en Opnieuw Beginnen ons niet armer, maar juist rijker maakt!
Zo willen wij vanuit onze pluriforme werkelijkheid en vanuit de droom van een levende kerkgemeenschap zoeken naar een nieuw begin. Dit document wil hiertoe een aanzet zijn.

SAMENVATTING

De opdracht van de AK aan de werkgroep Identiteit, Pluriformiteit & Vieren, is geen gemakkelijke opdracht gebleken. Vanuit het besef van een sterk veranderende samenleving waarin ook de traditionele kerkelijke stromingen aan betekenis inboeten, heeft de werkgroep een opening gevonden. Er is sprake van een grote mate van diversiteit, zelfs binnen één en dezelfde wijkgemeente. Dat maakt dat oude indelingen zoals bijvoorbeeld Confessioneel of Vrijzinnig hun beperking hebben. De klassieke verzuiling heeft plaats gemaakt voor een meer individuele behoefte aan keuzevrijheid in véél verschillende facetten. Een toekomstbestendige PGA zou daarin ruimte kunnen bieden. Dit vraagt om onderlinge bescheidenheid en (h)erkenning van ieders inspiratiebron. Deze bronnen van inspiratie, verschillend in hun soort en hun accenten, blijken dwars door de oude structuren van de wijkgemeenten en de samenleving te lopen. De werkgroep clustert diverse inspiratiebronnen naar een zestal “hoofdstromingen”: Bijbel & traditie, Creativiteit, Muziek, Spiritualiteit, Ontmoeting en Naastenliefde. Al deze bronnen verbinden ons met onze gemeenschappelijke Bron: het Christelijk geloof.

De PGA is pluriform. Dit is kenmerkend voor haar en het is belangrijk dat te behouden. In al onze vieringen gaat het om de ontmoeting met de Eeuwige, en de ontmoeting met elkaar. We doen dat met een verschillende, meer traditionele of meer vrije liturgie, die ons verbindt met God en met de gemeenschap. Daarin zijn wij pluriform en dat willen we behouden. Na een overgangsfase zullen er ieder weekend meerdere verschillende vieringen worden aangeboden. Door de tijd heen wisselend van programma en samenstelling, zodat ieder de kans krijgt zich te laven aan haar/zijn bron. Dat vraagt om een goede afstemming in de jaar-programmering, om respect voor verscheidenheid, en om enthousiasme en flexibiliteit van gemeenteleden, ambtsdragers en (gast-) predikanten. Wij pleiten dus niet voor één grote gemene deler, maar voor verscheidenheid en een blijvende pluriformiteit. Dit kan ook rondom de Kerkelijke Feestdagen en Sacramenten. Dit alles vraagt om een flexibel gebruik van ons gebouw en de inrichting.

De onderscheiden bronnen zullen ook herkenbaar zijn in kerkenwerk en pastoraat. Niet meer ín de wijk, maar over héél Almelo komen zij tot uitdrukking in het programma gedurende de hele week. Wat we nu al binnen de wijken doen zal daardoor ook beschikbaar komen voor ieder ander lid (en buitenstaanders) van de PGA. In het pastoraat kunnen we via een structuur van contactpersonen en wijkcoördinatoren de lijntjes versterken van ieder individueel lid naar de PGA en andersom. In dit omzien naar elkaar zijn flexibele en korte lijnen belangrijk, waarbij niet de regels, maar de mens centraal staat. Dit alles moet vorm krijgen in onderling vertrouwen en door middel van een breed gedragen

verantwoordelijkheid. Open, transparante, en periodieke communicatie binnen de PGA én naar buiten is daarin de kritieke succesfactor.

De weg naar deze brongerichte vorm van kerkzijn vraagt om een goede voorbereiding en een breed draagvlak. We zullen moeten beginnen met durven experimenteren. Bijvoorbeeld door op één zondag in de maand dit concept van verschillende vieringen vanuit verschillende inspiratiebronnen PGA-breed aan te bieden, zodat ieder kan putten uit haar/zijn bron. Hierbij maken we gebruik van alle huidige kerkgebouwen en zijn er dus vier verschillende vieringen. Tijdens een volgende bron-zondag zijn er weer vier andere vieringen en zijn ze weer (anders!) verdeeld over de kerkgebouwen.

Dit vraagt veel van ons allen letterlijk: Loslaten & Opnieuw beginnen. In dit proces kunnen we dan verbeteren, verdiepen en uiteindelijk versnellen, waarbij we breed blijven communiceren:

Protestantse Gemeente Almelo
veelkleurig -verbindend – veelzijdig
ruimte om te putten uit bronnen van inspiratie

Dit vraagt veel van ieder van ons, maar wij denken, hopen en vertrouwen op een prachtige weg daar naartoe: omwille van de ontmoeting met de Eeuwige en in liefde tot elkaar.

1. WELKE 'IDENTITEITEN' KUNNEN WE ONDERSCHIEDEN EN HOE VERHOUDEN DIE ZICH TOT ELKAAR? HOE DOEN WE RECHT AAN DE KERKELIJKE VERSCHIEDENHEID?

Het is verleidelijk om hier met een snel en oppervlakkig antwoord te komen, maar daarmee doen we de situatie geen recht. Wij willen deze vraag graag beantwoorden tegen de achtergrond van de veranderende samenleving.

Pluriformiteit en de veranderende samenleving

De Hervormde kerk was van oudsher een heel brede kerk, waarin geloof heel verschillend beleefd kon worden: van vrijzinnig tot orthodox en alles daartussenin. Confessionelen, de Gereformeerde Bond, de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten (VVP): alles kon onderdak vinden onder die grote overkoepelende Hervormde Kerk. Toen al waren Hervormde kerken heel verschillend van karakter: de ene Hervormde kerk vrijzinnig, de andere midden-orthodox etc. Bij het Samen op Weg proces ging de Hervormde kerk samen met de Synodaal Gereformeerden en de Luthers, en zo ontstond de Protestantse Kerk Nederland (PKN), die dus alleen nog maar breder werd. Deze pluriformiteit maakt, dat er heel verschillende Protestantse (wijk) gemeenten bestaan, heel verschillend van karakter.

De Protestantse Gemeente Almelo is ook breed: van vrijzinnig tot confessioneel en alles wat daartussen zit. In Almelo zijn verschillende wijkgemeenten, die allemaal een eigen karakter hebben. Daarin zijn verschillende stromingen te herkennen, zoals de Vrijzinnigen, een Evangelisch-missionaire stroming, de Confessionelen en de Midden-Orthodoxie. In de kerkdiensten zie je ook verschillen: van strak liturgisch met een vaste traditionele structuur tot vieringen met een veel vrijere invulling. Zo geven de verschillende wijkgemeenten gestalte aan de pluriformiteit van de PGA.

6

In Almelo dwingt het dalende ledental en het financieel tekort ons tot nadenken over hoe we verder kunnen gaan. De verschillende wijkgemeenten, ieder met eigen kerkgebouw en predikant, zullen het op den duur niet gaan redden. Het zou dan een soort afvalrace kunnen worden waarbij er steeds met lap- en stopwerk oplossingen gevonden moeten worden en waarbij steeds nieuwe bezuinigingen leiden tot verschraling en een neergaande spiraal. Dit is een treurig toekomstperspectief dat geen recht doet aan mensen, aan het Evangelie en aan de samenleving.

De vraag die zich daarom aandient is: hoe kunnen we op een toekomstbestendige manier Protestantse Kerk zijn in Almelo, op een manier die inspirerend is en mogelijkheden biedt en daarbij ook de pluriformiteit die er is, recht blijven doen. Wij hebben als vijf verschillende wijkgemeenten heel veel in huis. Hoe kunnen we dat samenbrengen en daarbij nieuw elan uitstralen?

In onze samenleving hebben de laatste decennia grote veranderingen plaatsgevonden. Op allerlei gebied is onze maatschappij in beweging en een van de dingen die opvalt, is dat de oude 'zuilen' aan betekenis inboeten. In de vorige eeuw was de verzuiling alomtegenwoordig en gaf structuur en duidelijkheid. Wie katholiek was ging naar de

katholieke school, wie gereformeerd was ging naar de christelijk school en naar de GJV etc. Je ging naar de bakker en naar de vrouwenvereniging van je eigen kerk, en je stemde op de politieke partij van jouw kerk. Inmiddels zijn die zuilen erg verwaterd en ligt het allemaal niet meer zo duidelijk. In de afgelopen decennia is de behoefte aan individuele keuzevrijheid steeds groter geworden en zijn mensen niet meer zo makkelijk in 'hokjes' te vangen. Mensen maken hun eigen keuzes en laten zich niet meer voorschrijven naar welke school hun kind gaat of waar zij hun boodschappen doen.

Onze PGA is breed en mensen zijn verschillend. In het kader van de vraagstelling die aan ons is voorgelegd, in het Project "loslaten en opnieuw beginnen" is het verleidelijk om de PGA gemakshalve in te delen in drie stromingen: de Confessionelen, de Vrijzinnigen en daartussen de Midden-Orthodoxie. Als vierde stroming zou een Evangelisch-Missionaire stroming genoemd kunnen worden.

Het lijkt ons echter dat we geen recht doen aan de huidige tijd wanneer we deze indeling zouden blijven aanhouden. Want ook in onze kerken maken mensen meer en meer individuele keuzes. Wij denken dat er inmiddels veel méér pluriformiteit is, ook binnen de verschillende wijkgemeenten. In dezelfde wijkgemeente zijn mensen die van Opwekkingsliederen houden terwijl anderen houden van Huub Oosterhuis muziek. Er zijn in dezelfde wijkgemeente mensen die van meer traditionele kerkdiensten houden terwijl anderen vooral zoeken naar alternatieve vieringen. In verschillende wijken zijn mensen te vinden die iets hebben met Taizé, weer anderen zijn blij met de Evangelische Liedbundel. De diversiteit gaat dus door alle wijken heen. Vanuit de organisatieleer zou je kunnen zeggen dat de oude zuilen, met een meer "top-down" benadering, plaats hebben gemaakt voor een matrixorganisatie in denken en doen.

Daarom is deze pluriformiteit niet meer zo makkelijk in de traditionele stromingen te vangen. Misschien is dat maar goed ook, want wanneer we in onze hokjes van onze bekende wijkgemeenten blijven zitten, wordt het moeilijk om samen te werken en om toekomstbestendig te zijn. Met de diversiteit die dwars door de wijkgemeenten heen gaat, hebben we kansen om op een nieuwe manier verder te gaan.

In onze groep ontstond het beeld van een diamant. Eén steen, met verschillende facetten, gevat in goud. De verschillende facetten staan symbool voor de pluriformiteit, voor al onze verschillen, maar ondanks die verschillen horen we bij elkaar, zijn we één gemeente, zoals de diamant één steen is. Onze diamant is gevat in goud en dat is het Christelijk geloof.

Pluriformiteit wezenlijk voor onze identiteit

Pluriformiteit is iets wezenlijks van onze PGA. Het is een belangrijk element van onze identiteit. Dit niet zien als probleem, maar aanvaarden als een gegeven én zien als iets kostbaars en als kans, lijkt ons de allereerste voorwaarde om toekomstbestendig te kunnen worden. De pluriformiteit aanvaarden als een onderdeel van onze identiteit betekent allereerst dat we elkaar ruimte moeten gunnen. Pluriformiteit kan slechts bestaan bij de gratie van het feit dat we elkaar ruimte geven zodat ieder zichzelf kan zijn en we niet in één malletje hoeven te passen. Voorwaarde hiervoor is dat we elkaar als gelijken zien, zonder

oordeel over de ander. In een pluriforme gemeente bezit niemand de absolute waarheid, is niemand beter dan de ander. Dit vraagt van ons allen enige bescheidenheid.

Een toekomstbestendige PGA heeft dus alles te maken met bescheidenheid en elkaar ruimte geven. Dat is de basis waarop we verder kunnen bouwen. Dat mag deel zijn van onze identiteit: wij zijn een kerk waar ruimte is voor iedereen en niemand een ander de maat neemt.

Als we niet meer verder kunnen in de oude structuur van de wijkgemeenten zoals ze waren, in de “veilige” indeling van bijvoorbeeld Vrijzinnigen en Confessionelen, hoe kunnen we dan iets van samenhang in die pluriforme PGA brengen? Hiervoor hebben wij ons laten inspireren door een gelijkenis over herders met hun kudden in een uitgestrekt land. Het land was zo groot dat het onmogelijk was om hekken te zetten om de verschillende kudden een eigen plekje te kunnen geven, of van elkaar te kunnen afscheiden. Hoe konden de herders hun kudde dan bij elkaar houden? De oplossing was om bronnen te slaan. Het vee werd bij elkaar gehouden doordat het zich kwam laven aan hun “eigen” bron.

Bronnen van inspiratie

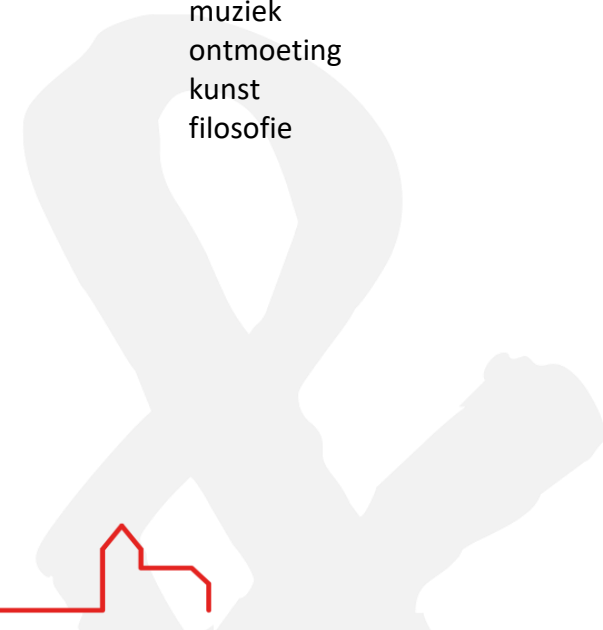
In onze PGA hebben mensen verschillende inspiratiebronnen. Wanneer wij die bronnen een duidelijke plek geven in onze gemeente, en er sprake is van een goede (h)erkenning, dan kan iedereen zich daaraan laven. Deze inspiratiebronnen overstijgen de oude wijkgrenzen en de oude stromingen. En om in de beeldspraak te blijven van bronnen en stromingen: dan blijft er sprake van levend water! De bronnen brengen vrijheid en ruimte zodat ieder kan kiezen wat voor haar of hem een bron van inspiratie is.

Wanneer wij in de PGA kunnen zorgen voor bronnen met levend water - bronnen die niet gauw droog staan, bronnen die mensen kunnen verbinden, die mensen kunnen inspireren en waaraan ze zich kunnen laven, - dan zullen er rond die bronnen oases gaan groeien. Wanneer we geen hekken meer hebben tussen, of óm onze kerken, kunnen ook anderen die van oorsprong niet bij de PGA horen of die niet (meer) kerkelijk zijn, aanhaken. We zijn dan minder een gesloten kerk, maar meer open naar de samenleving.

Bronnen van inspiratie in de PGA zijn (dit is geen uitputtende opsomming):

de Bijbel
de traditie
muziek
ontmoeting
kunst
filosofie

spiritualiteit
Taizé
Iona
monastieke traditie
creativiteit
geloof, hoop en liefde

In een van de zoomsessies die afgelopen tijd gehouden zijn, viel op dat mensen inderdaad heel verschillende bronnen van inspiratie noemen. Deze verschillende bronnen worden het uitgangspunt van verschillende activiteiten: van vieringen, kringwerk, lezingen, workshops, etc.

Basis van ons plan is, dat we de pluriformiteit, als belangrijk kenmerk van onze identiteit, gestalte geven door onze vieringen en het verdere kerkenwerk te organiseren aan de hand van verschillende bronnen. Wanneer we spreken van verschillende bronnen, is het goed te realiseren dat die bronnen allemaal gevoed worden vanuit dat goud van onze diamanten ring. Het Christelijk geloof, zoals dat gestalte heeft gekregen in de Bijbel en de traditie, is het Levende water waar dat al onze bronnen van water voorziet.

Het Christendom is vanaf de begintijd pluriform geweest. Het geloof verspreidde zich over verschillende landen en culturen en zo kreeg het heel verschillende gezichten. Maar we zijn allemaal verbonden met die stroom van het Christendom, met de Bijbel en met de traditie die ons gebracht heeft waar we nu zijn. Het is de onderstroom, het ondergrondse meer waar onze bronnen hun water van ontvangen. Onze verschillende inspiratiebronnen zijn allemaal verbonden met die bron van Levend water en allemaal een andere uitingsvorm daarvan.

Om het wat overzichtelijk en werkbaar te houden, is het zinvol om verschillende bronnen te clusteren, zodat we tot 3 of 4 verschillende bronnen komen. Veel bronnen hebben raakvlakken met elkaar en hebben met elkaar te maken. Bij de ene inspiratiebron weegt bijvoorbeeld de traditie zwaarder, bij een andere inspiratiebron krijgen andere aspecten meer de nadruk.

Wij kwamen tot zes verschillende bronnen:

- Bijbel en traditie de nadruk ligt op de traditionele liturgie, het vaste leesrooster
- Creativiteit de nadruk ligt op vrije vormen, op interactie, op aandacht voor hedendaagse thema's en vormen
- Muziek de nadruk ligt op muziek
- Spiritualiteit de nadruk ligt op stilte, bezinning
- Ontmoeting de nadruk ligt op de ontmoeting met anderen, interactiviteit
- Naasteliefde de nadruk ligt op andere mensen te willen helpen

De verschillende inspiratiebronnen zijn in zichzelf óók pluriform. De traditie is voor de één anders ingevuld dan voor de ander. Inspirerende muziek is voor de één (religieuze) popmuziek, voor de ander Bach. Zo laten al deze inspiratiebronnen de pluriformiteit van het Christendom zien: allen verbonden met de onderstroom van Bijbel en traditie, maar steeds in een andere uitingsvorm.

2. HOE WERKT DAT UIT IN DE LITURGIE?

Hebben we dan per 'identiteit' nog een eigen kerkdienst?

In onze werkgroep hebben we gesproken over wat de kern is van een viering en we kwamen tot de volgende formulering: ontmoeting met de Eeuwige (of het Heilige) en ontmoeting met elkaar. De liturgie verbindt ons met God en met de gemeenschap. Voor sommigen is daarvoor de klassieke liturgie het meest geschikt, anderen vinden dat juist bij andere meer vrije vormen. Dat komt nu al tot uiting in de grote verscheidenheid aan vieringen binnen de PGA.

De volgende vieringen worden er in de huidige PGA gehouden, sommige heel frequent, sommige incidenteel:

- Viering volgens de klassieke liturgie
- Top 2000 viering
- Taizé-viering
- Anders dan Anders viering
- Vrij ingevulde liturgische viering
- Stilteviering
- Thema viering
- Preek van de leek
- Zangdienst
- Thomasviering
- Vesper
- Jong & Oud viering

Al deze verschillende vieringen weerspiegelen onze pluriformiteit. Hierbij moet opgemerkt worden dat er niet één soort viering beter is dan een andere: zij hebben allemaal recht van bestaan en vormen allemaal voor grotere of kleinere groepen mensen een bron van inspiratie. Daarom is het goed om ons te realiseren dat, hoewel niet alle vormen van vieringen allemaal evenveel bezoekers zullen trekken, óók vieringen in kleine kring van belang zijn. Het is verleidelijk om vooral uit te gaan van wat we denken dat de meerderheid zou willen. Maar wanneer we toe gaan werken naar de grootste gemene deler zal de pluriformiteit verdwijnen, wordt het een kleurloze massa en daarmee verdwijnt een belangrijk element van onze identiteit. En onze individuele inspiratiebronnen zullen blijven uit te drogen.

10

En er zijn nog andere vormen denkbaar, zoals:

- Kliederkerk
- Ionaviering
- Praisedienst
- Cantatedienst
- Catechismus/leerdienst
- Jeugddienst

Uiteraard zijn dit maar voorbeelden en hoeven niet al deze vieringen daadwerkelijk in Almelo gehouden te worden. Maar het geeft aan dat er naast de grote verscheidenheid die er al is in Almelo er nog andere mogelijkheden zijn. In het proces van 'Loslaten en opnieuw beginnen' zullen de verschillende wijkgemeenten allemaal iets bijdragen aan het palet aan vieringen - en er kunnen wie weet nog nieuwe bij komen.

Het plan concreet uitgewerkt

Het lijkt ons zinvol om in de PGA verschillende vieringen aan te bieden en dan uit te gaan van verschillende bronnen van inspiratie. Je kunt dan denken aan vieringen op zondagmorgen, maar ook op zondagmiddag of de zaterdagmiddag of -avond. Juist ook voor verschillende doelgroepen kan het fijn zijn als er ook andere momenten zijn waarop gevierd wordt, dan alleen op zondagmorgen. Gezinnen met jonge kinderen, jongeren of ouderen die in een tehuis wonen bijvoorbeeld hebben specifieke verlangens.

Wij onderscheiden een overgangsmodel en een nieuwe, meer definitieve inrichting. Meer hierover in onderdeel 4. In de overgangsfase volgen wij om te beginnen één weekend per maand dit model, gezamenlijk voor alle wijkgemeenten, op één locatie per bron. Ná een overgangsfase zullen er één weekend verschillende vieringen kunnen zijn - verschillend qua sfeer en op verschillende momenten. Maar mogelijk wél op één locatie.

Bijvoorbeeld:

- op zaterdagavond een viering in de sfeer van Taizé,
- op zondagmorgen een vroege viering van 9-10 met een klassieke liturgie met aansluitend koffie en de ontmoeting met allen,
- die van 11 tot 12 vieren in een Anders dan Anders viering (zij hebben dus koffie vooraf) Door dit koffiemoment te delen vinden er de ontmoeting plaats tussen mensen met verschillende bronnen van inspiratie
- op zondagmiddag is er dan een kliederkerkviering met maaltijd na.

Het volgende weekend is er weer een ander palet waarbij sommige vieringen vanwege hun karakter of doelgroep met name geschikt zijn voor een avond, of juist voor de vroege ochtend etc. Je zou ook andere combi's kunnen maken: op zondagmiddag een viering met een maaltijd erna en daar ook mensen uitnodigen die daarna naar een vesper kunnen etc.

Uiteraard moet er genoeg menskracht, genoeg enthousiasme en deskundigheid zijn om al deze vieringen gestalte te geven. Belangrijk is om elkaar ruimte te geven en vrijheid. Predikanten kunnen in sommige vieringen in de voorbereiding meewerken of alleen op 'afroep' meedenken als dat nodig is. In andere vieringen kunnen zij een actievere rol krijgen. Voor predikanten, ambtsdragers én alle anderen die helpen met de voorbereidingen geldt, dat ze niet worden toegewezen aan een viering, maar dat ze kiezen wat hen inspireert en bij hen past. Gemeenteleden kunnen worden ingeschakeld, maar voor sommige vieringen kunnen ook gastpredikanten gevraagd worden.

Bepaalde vieringen zullen maar één of enkele keren per jaar gehouden worden (bijv. preek van de leek, top 2000), andere kunnen elke maand een keer terugkomen of eens per seizoen, weer andere afwisselend om de week of soms kan er een serie van bepaalde vieringen zijn (rond een thema of een alternatief leesrooster bijv). Er zal dus geen standaard viering zijn die elke week terugkomt, maar elke week is er voor iedereen veel individuele keuzevrijheid om een viering te vinden die aansluit bij haar of zijn Bron van inspiratie.

Maar ook de bronnen zijn pluriform in zichzelf. En dat maakt dat verschillende vieringen kunnen voortkomen uit één en dezelfde bron. En dat geeft weer mooie verbindingen. Bijvoorbeeld:

- bijbel + traditie - klassieke liturgie - traditionele viering
- creativiteit - jong & oud viering - preek van de leek - ADA viering - Thomasviering
 - Kliederkerk
- muziek - top 2000 - zangdienst - vespers - praisedienst - cantatedienst
- spiritualiteit - Taizé - meditatieve viering - Iona viering - stilteviering - maaltijd met viering

Feesten

Ook rond de Christelijke feesten kan dit principe van vieringen per bron aangehouden worden: bijvoorbeeld de kerstnacht als traditionele viering (bijbel, traditie), op kerstmorgen een jong & oud viering (creativiteit), op tweede kerstdag een maaltijd met viering (spiritualiteit) en vervolgens een zangdienst (muziek). Een ander jaar kun je bijvoorbeeld met Kerst de bronnen weer anders toedelen.

Sacramenten

Avondmaalsvieringen kunnen dán in de ene soort viering, dan weer in de andere soort een plaats krijgen - de ene keer in een meer traditionele liturgie, een andere keer veel vrijer, bijvoorbeeld in een kring etc. Ouders die hun kind willen laten dopen kunnen in overleg met de predikant zoeken naar een viering die bij hen past en waarin de doop een plaats kan krijgen.

Programmacommissie

Het spreekt vanzelf dat een dergelijk programma met wisselende vieringen om beleid en een goede planning vraagt. Er moet een "programma commissie" komen die de jaarplanning maakt en die helpt zorgen voor een goede balans. Om de pluriformiteit te waarborgen, moet goed gekeken worden naar een goede mix. Deze commissie moet nadenken over de frequentie van bepaalde vieringen, bijvoorbeeld 1x per jaar, maandelijks of een paar keer per jaar. Bij de samenstelling van het programma moet de commissie daarbij de oude stromingen in het achterhoofd houden: ieder weekend moet er een balans zijn in het aanbod, waarbij meer en minder traditionele kerkleden allemaal tot hun recht komen. Hierbij moet ook gekeken worden dat er een goede mix is tussen enerzijds wat vertrouwd en bekend is, en anderzijds wat nieuw en experimenteel is.

Daarmee doen we recht aan diegenen die aan het vertrouwde vast willen houden, maar ook aan hen die iets nieuws zoeken. Dit alles moet niet aan het toeval overgelaten worden, maar er moet zodanig over worden nagedacht, dat het uit te leggen is aan alle leden van de PGA, met al hun individuele voorkeuren, in onze gezamenlijke pluriforme basis.

Bron ontmoeting

Ontmoeting is voor velen een belangrijke bron van inspiratie. Bij de vieringen komt dat met name tot uiting in het samen zingen en het gezamenlijk koffie drinken. Bij sommige vieringen is het meer onderdeel van de viering zelf, bijvoorbeeld bij Thomasvieringen of andere meer interactieve vieringen.

Bron naastenliefde

Naastenliefde is een bron die in vieringen vooral symbolisch tot uiting komt: in de collecte en in het vieren van het avondmaal. Het kan soms ook meer aandacht krijgen wanneer het thema van de viering daar inhoudelijk bij aansluit, bijvoorbeeld een viering met aandacht voor het werelddiaconaat etc. Soms kunnen acties ook verbonden worden met de viering: bij de koffie brieven schrijven voor Amnesty of kaarten sturen aan vluchtelingen. Een taxidienst die mensen die niet mobiel zijn op zondag naar de kerk brengt, is ook geïnspireerd op die bron naastenliefde. Veel andere activiteiten die bij deze bron horen, komen vooral door de week aan bod.

Ontmoeting en gemeenschapsvorming

Wij realiseren ons dat naast de genoemde bronnen van inspiratie ook de gemeenschap een belangrijk verbindend element is. Mensen gaan nu naar die wijkgemeente waar zij deel zijn van de gemeenschap en zich thuis voelen. Misschien weegt dat wel zwaarder dan een specifieke liturgische vorm. Gehechtheid is vaak meer gebonden aan mensen (of gebouwen), dan aan bepaalde liturgische vormen of theologische voorkeuren. Het loslaten van de vertrouwde wijkgemeente als groep waar je bij hoort, zal daarom misschien het moeilijkste zijn. Essentieel voor een kans van slagen is daarom dat niet alleen vieringen worden ingepland, maar dat er rondom die vieringen ook mogelijkheden zijn tot ontmoeting.

Mensen met een gezamenlijk gedeelde inspiratiebron zullen elkaar zó rond de verschillende bronnen kunnen vinden, makkelijker dan in de huidige situatie van de bestaande wijkindelingen. Zo kunnen nieuwe contacten en groepen ontstaan. Om al deze verschillende groepen rond bepaalde bronnen met elkaar te verbinden is ontmoeting opnieuw belangrijk, bijvoorbeeld door gecombineerd koffie te drinken, te eten of te discussiëren rondom een thema, e.d.

De vaste kern van de huidige kerkgangers is in al onze wijken wel een hechte groep, maar tegelijkertijd van een beperkte omvang. Want velen in de PGA zijn niet actief lid en voelen zich nog niet/niet meer deel van die gemeenschap. Voor hen is dit proces van Loslaten en Opnieuw Beginnen een kans om weer aan te haken en nog/weer meer deel te worden van de geloofsgemeenschap.

Kerkgebouw

Wanneer je dit alles doordenkt met betrekking tot een kerkgebouw, dan zou dit plan de volgende consequenties hebben:

- in het kerkgebouw worden verschillende vieringen gehouden, op verschillende momenten op de zondag en of zaterdag - dat kan na elkaar, maar eventueel ook gelijktijdig.
- wanneer de vieringen niet verspreid over de verschillende kerkgebouwen plaatsvinden, maar op een centrale plek, is er meer gelegenheid tot ontmoeting en zullen de verschillende inspiratiebronnen meer met elkaar in contact blijven. Dit versterkt de onderlinge verbondenheid.
- niet alle vieringen komen tot hun recht in een grote zaal en er zullen dus verschillende zalen moeten zijn met een verschillen in mogelijkheden, grootte en sfeer.
- het meubilair moet licht en wendbaar zijn, zodat het verplaatsbaar is en bij verschillende vieringen op een andere manier geplaatst kan worden, denk aan stoelen maar ook aan de avondmaalstafel, lezenaars etc.
- naast ruimte voor vieringen is het van belang dat er voldoende ruimte is voor ontmoeting, interactie en gastvrijheid.

3. HOE WERKT DAT UIT IN KERKENWERK EN PASTORAAT?

Bron geïnspireerd kerkenwerk

Wanneer we zien wat er allemaal in de verschillende wijken gebeurt, wordt duidelijk dat we met elkaar al een geweldig veelzijdig palet aan activiteiten organiseren. Door samen te gaan, bieden we nóg meer mogelijkheden en de mogelijkheid van kruisverbanden. Want nu is het zo dat mensen niet zo gauw aan activiteiten van andere wijken mee doen. Dat is een gemiste kans, omdat de interesse in een bepaalde activiteit en/of inspiratiebron niet beperkt zal zijn tot die ene wijk.

In de activiteiten door de week komen de verschillende bronnen ook aan bod:

bijbel + traditie	- bijbelgespreksgroep - leeskring
creativiteit	- iconen schilderen - creatieve workshops - lezingen over kunst
muziek	- cantorij - gospelkoor
spiritualiteit	- meditaties - getijdengebeden - danskring - Taizé-reis - Iona reis

daarnaast zijn er twee andere bronnen die met name in de doordeweekse activiteiten herkenbaar zijn:

ontmoeting	- maaltijden - wandelgroep - fietsgroep – creacub - jeugd
naasteliefde	- taallessen - Oost-Europa groep - bezoeken van ouderen - schuldhulpmaatje - diaconie

Veel van deze activiteiten vinden al plaats. Wanneer we samengaan kunnen de mensen met dezelfde interesses en inspiratiebronnen elkaar makkelijker vinden en versterken: de oase groeit. Daarbij is het noodzakelijk om steeds te blijven kijken of er in het programma voor alle inspiratiebronnen voldoende aandacht is.

Ontmoeting is een belangrijke bron van inspiratie voor velen. Enerzijds willen we individuele keuzevrijheid, anderzijds hebben we behoefte aan elkaar. Juist in het kringwerk kan dit een belangrijke plaats krijgen. Door samen te eten, te wandelen, te fietsen, creatief te zijn etc. kunnen mensen elkaar beter leren kennen en verbondenheid ervaren. Veel activiteiten in onze wijken zijn daar specifiek voor bedoeld en daarvoor van essentieel belang.

In de kerken is er nog een belangrijke bron van inspiratie: naastenliefde. Veel activiteiten in onze wijken zijn gericht op het helpen en ondersteunen van mensen. Velen willen graag iets voor anderen betekenen. Veel pastorale en diaconale activiteiten zijn verbonden met deze bron.

Pastoraat

Bij het organiseren van het pastoraat lijkt het ons allereerst van groot belang dat ieder erbij hoort en aandacht kan krijgen als hij/zij dat wil. Dus wij stellen een netwerk van contactpersonen voor, waarbij iedere contactpersoon een stuk of 10 adressen heeft, het liefst bij hem/haar in de buurt. Hierdoor blijft deze taak overzichtelijk en niet te tijdrovend. Deze contactpersoon kan voor die mensen het verbindingslijntje naar de kerk zijn, voor zover zij dit lijntje niet al zélf actief onderhouden. Je kunt per x aantal contactpersonen een coördinator aanstellen die regelmatig overleg heeft met deze contactpersonen én met de predikanten/kerkelijk werkers. Om te benadrukken dat we één gemeente zijn, zullen deze groepjes van tien adressen onafhankelijk zijn van welke modaliteit of inspiratiebron ook. Dit vraagt van allen weer bescheidenheid, openheid naar elkaar en het ruimte geven aan elkaar. Maar ook flexibiliteit naar elkaar. Een groepje rondom een contactpersoon is niet “in beton gegoten”, maar zal ook wisselen of veranderen. Periodieke evaluatie is daarbij voorwaarde tot succes. We houden de vinger aan de pols, zodat iedereen een (h)erkenbare contactpersoon heeft, die (pro-)actief is.

In deze tijd maken mensen graag hun eigen individuele keuzes, ook wat betreft hulpverleners. Het is belangrijk dat er een ‘klik’ is, dat pastor en gemeentelid elkaar aanvoelen. Daarom stellen wij voor dat predikanten/kerkelijk werkers geen geografische wijk hebben, maar dat gemeenteleden kunnen kiezen onder welke predikant zij pastoraal zouden willen vallen. Iedere predikant ‘adopteert’ daarvoor één of twee van de bronnen en is daarmee gerelateerd aan een inspiratiebron. Een gemeentelid die geen keuze doorgeeft, wordt aan een bepaalde predikant toegewezen, zodat er ook enige invloed is uit te oefenen op een goede werkverdeling voor predikanten/kerkelijk werkers.

Als kanttekening daarbij: predikanten en kerkelijk werkers zullen in de toekomstige PGA beperkt beschikbaar zijn voor het pastoraat. Contactpersonen kunnen helpen signaleren en verder moeten we gemeenteleden leren dat zij zelf om bezoek kunnen vragen als zij daar behoefte aan hebben: in eerste instantie van hun contactpersoon, in tweede instantie van een predikant of kerkelijk werker.

Pastoraat is meer dan alleen individueel huisbezoek. Het elkaar in groepen ontmoeten heeft ook een pastorale kant. In groepen kunnen mensen met elkaar meeleven en van elkaar leren, betrokken zijn op elkaar en een netwerk vormen.

Organisatie

De organisatie van een brongerichte kerk moet wendbaar en flexibel zijn. Niet de regels, maar de mensen staan centraal. Wat mensen nodig hebben en zoeken is voortdurend aan verandering onderhevig. Daar zal de gemeente op in moeten spelen. Dat betekent dat dingen niet in beton gegoten moeten zijn, dat er korte lijntjes moeten zijn tussen bestuurders en uitvoerders en dat er heel goed naar kerkleden geluisterd moet worden. Nieuwe initiatieven moeten ruimte krijgen en de verantwoordelijkheid moet breed worden gedragen en niet slechts op enkelingen neerkomen. Door velen (mede) verantwoordelijk te maken voor een overzichtelijk en beperkt deel van het kerkenwerk, zullen meer mensen actief en betrokken kunnen zijn. Dit versterkt de onderlinge verbondenheid.

Voor de bronnen 'Ontmoeting' en 'Naasteliefde' zou het kunnen zijn dat bijeenkomsten in de wijken zinvol kunnen zijn. Zoals een inloopochtend met koffie of het bieden van praktische hulp.

Communicatie

Een open, transparante en periodieke communicatie is essentieel. Dat zal helpen om deze "matrix-kerk" vorm, inhoud en toerusting te geven in een veranderende wereld, waarin toch iedereen de toegang krijgt aangeboden tot haar of zijn "eigen" bron. Zo kan ieder zich "bronnen en her-bronnen" én nieuwe bronnen ontdekken.

In onze communicatie zullen we gebruik moeten maken van een breed palet aan communicatie middelen: persónlijk, van mens tot medemens, maar ook multimediaal: via internet (zoals nieuwsbrieven), email en social media.. Dit is niet alleen van belang binnen de kerkgemeenschap, maar ook naar buiten toe.

Wanneer minder muren en hekken ons scheiden, zijn we als PGA minder versnipperd en veel meer één geheel. Hierdoor zijn we zichtbaarder en kunnen we ook op een nieuwe manier naar buiten toe communiceren. Zou het bijvoorbeeld niet prachtig zijn als we met elkaar bereiken dat het weekend programma van de PGA wordt opgenomen in de UIT-kalender van Almelo?

4. TRANSTITIE NAAR BRONGERICHT KERKZIJN

Het idee van een mogelijke transitie naar deze brongerichte vorm van kerkzijn zijn 'bronnen-zondagen'. Hierbij ga je om te beginnen 1 x per maand op een zondag 4 heel verschillende vieringen aanbieden, waarbij mensen aangemoedigd worden de viering te bezoeken die put uit de bron die hen inspireert en voedt. Een dergelijke zondag kan bijvoorbeeld voor 2023 maandelijks ingepland worden, bijvoorbeeld elke eerste of derde zondag van de maand.

Op bron-zondag worden in elk van onze kerken een viering gehouden, waarbij er bij elke bron een viering te vinden is. Deze vieringen worden willekeurig over de vier kerken verdeeld. Dus juist niet per definitie een liturgische viering in de Grote Kerk of een alternatieve viering in De Bleek - maar de ene keer het ene in de ene kerk, een andere maand juist weer iets heel anders. Hierdoor vallen alle vanzelfsprekendheden weg en worden de PGA leden meer met elkaar vermengd.

Dit is uitdrukkelijk iets anders dan samen kerken door een of meer kerken op een zondag 'dicht' te doen en mensen op deze manier te verplichten om bij elkaar te gaan kerken. Dan krijgen mensen het gevoel dat hen iets afgenomen wordt (hun eigen gebouw, hun vertrouwde kerkdienst), en zullen ze deze zondag allicht thuisblijven. Wanneer je een bron-zondag aanbiedt, bied je mensen juist iets extra's: een uitgebreid keuze palet, maar dan op een andere dan de vertrouwde locatie. Omdat ze kunnen kiezen wat hen inspiratie en voeding geeft, hopen we dat zij enthousiast worden.

Wanneer je een bepaalde periode elke maand een bron-zondag gehouden hebt, kun je kijken of dit idee werkt of wat er beter, anders, of juist intensiever moet of kan. Daarna kan het uitgebreid worden met een tweede zondag per maand zodat dit model uiteindelijk in de nieuw te vormen PGA 'standaard' wordt. Door de grotere mobiliteit van de kerkleden onderweg naar hun bron, op steeds wisselende locaties, zal ook de noodzaak tot afstoting en concentratie van gebouwen makkelijker worden geaccepteerd, en wordt als het ware de weg daar naartoe alvast geplaveid: "Het pad ontstaat pas wanneer je het begaat....."

Uitstekende, heldere communicatie die voor ieder makkelijk toegankelijk is, (ook naar de samenleving buiten de PGA!) is voorwaarde tot succes. Een duidelijke uitnodigende site, met achterliggende informatie over het programma van die week, maand etc. zal mensen helpen in het

(her-) ontdekken van de bronnen die het beste bij hen passen. Of om juist nieuwe bronnen te ontdekken. Immers er zijn geen hekjes meer die ons beperken.

Voorwaarden tot succes

De Christelijke Kerk bestaat al ruim 2000 jaar. Maar niet meer in haar oorspronkelijke, éérste vorm. God blijft met ons als Zijn volk bezig, door alle eeuwen heen. Wij hoeven daarom de Kerk niet opnieuw uit te vinden, maar we zijn met ons allen wél verantwoordelijk voor het zoeken naar nieuwe wegen, zoals het plaatje op het voorblad laat zien.

Wij beseffen dat dit plan veel van mensen vraagt:

- het los durven laten van de vaste en vertrouwde kaders
- niet bang zijn dat jij tekort gedaan wordt
- elkaar ruimte durven geven
- geen waarde oordeel geven over elkaars inspiratiebron, maar wel met elkaar in gesprek blijven
- niet denken in de grootste gemene deler
- minderheden met een andere visie serieus nemen en de ruimte geven
- actieve betrokkenheid van eenieder om deze plannen te realiseren
- pluriformiteit durven zien als iets dat ons rijker maakt
- uit ons kleine bekende kringetje durven stappen en nieuwe contacten leggen
- communiceren over wat er niet goed gaat, maar vooral ook over wat er wél goed gaat.

Om dit proces naar de "Bronnen-kerk" te begeleiden, zal er een "programma commissie" moeten komen die planning maakt en die helpt zorgen voor een goede balans. Om de pluriformiteit recht te doen, moet goed gekeken worden naar een goede mix. Meer en minder traditionele kerkleden moeten allemaal tot hun recht komen. Ieder individueel lid van onze geloofsgemeenschap zal zich erkend en herkend moeten voelen in deze nieuwe, inspirerende vorm van kerk-zijn!

Om deze transitie te kunnen realiseren, zullen we een aantal faseringen in het proces moeten aanbrengen, en deze breed moeten evalueren, alvorens we een volgende stap zetten. We moeten klein en voorzichtig beginnen, durven vallen en opstaan, zoals Kathedralen vroeger werden gebouwd. Steeds weer moeten we proefondervindelijk vaststellen of de gekozen benadering, het fundament of een tussenlaag, voldoende sterk is voordat we samen verder omhoog gaan. Alleen dán houden we de specie tussen de stenen, die ons duurzaam met elkaar verbindt. Dan kunnen we zoveel mogelijk gemeenteleden betrokken houden op ons gezamenlijke doel waarin een ieder zich kan voeden en laven aan de eigen bron, die ons verbindt met onze gemeenschappelijke Bron van het Levende water.

18

5. HOE OMSCHRIJVEN WE DE PROTESTANTSE GEMEENTE ALMELO? WAT STAAT ER OP ONS VISITEKAARTJE?

Goede communicatie is van groot belang. Een website die heel actueel bijgehouden wordt en duidelijk en overzichtelijk is voor kerkleden én buitenstaanders is voorwaarde. Daarin zijn we afgestapt van de oude terminologie en klassieke indelingen. Het is van belang ons duidelijk te profileren door een duidelijk logo en een heldere en aansprekende missie en visie. Dit zal nog nader uitgewerkt moeten worden en ook al gaandeweg ingevuld kunnen worden, aan de hand van onze ervaringen en de keuzes die we maken.

Voorstel voor een visitekaartje:

Protestantse Gemeente Almelo
veelkleurig - verbindend - veelzijdig
ruimte om te putten uit bronnen van inspiratie

TOT BESLUIT

Dit stuk is uiteraard niet meer dan een aanzet. Veel dingen zullen verder doordacht moeten worden. Niet alles zal haalbaar of uitvoerbaar zijn. Misschien moeten er bijvoorbeeld bronnen samengevoegd worden of kunnen niet alle bronnen elke zondag/weekend aan bod komen. De plannen moeten vervolgens ook administratief, financieel en qua organisatie haalbaar zijn en bovenal de brede steun genieten vanuit onze geloofsgemeenschap. In onze themagroep voelen we noodzaak en de urgentie van het proces 'Loslaten en opnieuw beginnen'. Tegelijkertijd voelen we dat het niet eenvoudig is om dat wat we goed kennen, wat we kunnen overzien en wat ons vertrouwd en dierbaar is, los te laten. We zien dat we als vijf wijkgemeenten samen heel veel in huis hebben. Daardoor zien we allemaal de voordelen van samen gaan: nieuwe kansen, nieuwe inspiratie, kruisbestuiving, etc. Tegelijkertijd beseffen we dat het belangrijk is dat mensen door alles wat nieuw en anders is, niet afhaken omdat ze zich niet (h)erkend voelen.

Dit alles betekent dat wij aan de ene kant enthousiast zijn én tegelijkertijd ook vaak 'ja, maar' in onze groep klonk. Het is daarom van groot belang om breed te blijven denken en inclusief te zijn, zodat ieder tot zijn of haar recht kan komen. Maar wij hopen dat dit plan een manier is om op een nieuwe manier kerk te zijn, waarbij het vele dat we samen in huis hebben samenkomt en we nieuw elan uit kunnen stralen!

De volgende tekst inspireerde ons in onze zoektocht en daar willen wij mee besluiten:

Alle deuren open

Eens zullen de deuren toch wel open gaan
en uit alle hoeken van behoud
uit alle gesloten systemen,
zullen mensen tevoorschijn treden
om elkaar voorgoed te kennen en te dienen.
Zij zullen hun eigen registers
en doopboeken vergeten,
niet omzien naar hun heilige vaten en maten,
maar elkaars inspiratie delen.

Van angst en moeten bevrijd,
uit sleur en conventie opgestaan,
zullen ze elkaar opzoeken
en luisteren naar elkaars verhalen
van geloof, hoop en liefde.

Ieder zal het beste van haar traditie
in de nieuwe kring inbrengen
en zonder geheimtaal
zullen ze elkaar wijzer maken
over wat er vandaag gebeuren moet
om ook morgen nog te leven.

Hun groeiende gemeenschap
zal een huis en haard voor iedereen zijn.

God zelf, de Ene, zal erbij zijn
en wonen gelijkvloers
als God-met-ons.
Wij houden open huis
en openbare hemel.

